

31 juli 2021

Auteur: Jeroen Kester en Lotte Kamphuis

LHBTI-ACCEPTATIE EN PRIDE

Samenvatting

Nederland voorvechter van LHBTIQ+-rechten? Nog maar een derde van de gemeenschap vindt dat

Fors minder leden LHBTIQ+'ers vinden dat Nederland voorloper is als het gaat om hun rechten: van 48 procent vorig jaar naar slechts 32 procent nu. Nederland staat stil sinds het homohuwelijk terwijl negatieve reacties nog alledaags zijn, zeggen zij.

Dat blijkt uit onderzoek van EenVandaag onder 3.800 LHBTIQ+'ers in aanloop naar de tweede Pride-week in coronatijd. Voorafgaand aan de week waarin ieder jaar aandacht wordt gevraagd voor hun acceptatie luiden LHBTIQ+'ers in het onderzoek de noodklok.

Blijven hangen bij homohuwelijk

"Dat waren we ja, 20 jaar geleden", is de meest gegeven reactie op de vraag of Nederland nog gidslaan is. Tot aan het millennium, zeggen ondervraagden, had Nederland de meest vooruitstrevende wetgeving en bewoog de samenleving naar hun idee mee vooruit. Het toestaan van het homohuwelijk wordt daarbij genoemd als ijkpunt in de acceptatie.

Een belangrijk moment van erkenning, maar ook het moment waarna Nederland volgens deelnemers tot stilstand is gekomen. Iemand schrijft: "Na het homohuwelijk leek de emancipatie voltooid. Nederland heeft daarna niet doorgepakt en zich afgevraagd: wat nu?" Andere landen, als Israël, Zweden, IJsland en Malta, hebben Nederland volgens deelnemers ingehaald op het gebied van acceptatie.

Onverminderd veel negatief gedrag

Het gevoel van LHBTIQ+'ers dat zij nog lang niet door iedereen in Nederland worden geaccepteerd, wordt ondersteund door de cijfers uit het EenVandaag-onderzoek. Voor het derde jaar op rij zeggen vier op de tien ondervraagden uit die gemeenschap (dit jaar 42 procent) negatief gedrag te hebben meegemaakt omdat ze zijn wie ze zijn.

Ook het aantal LHBTIQ+'ers dat het een probleem vindt om in Nederland uit te komen voor je gaardheid is dit jaar onveranderd hoog: 61 procent. Verder zeggen nog altijd grote groepen dat zij zich niet vrij voelen om op straat hand in hand te lopen met hun partner (50 procent) of die een kus te geven (54 procent). Dat terwijl ruime meerderheden niet-LHBTIQ+'ers daar geen problemen mee ervaren.

'Nederlanders zijn schijntolerant'

LHBTIQ+'ers ervaren intolerantie uit alle hoeken van de samenleving. Allereerst wordt veel genoemd dat de 'doorsnee hetero' hen wel zegt te accepteren, maar dat niet echt doet.

Iemand zegt: "Nederlanders hebben lang hardop geroepen een tolerant land te zijn, maar zijn van de leg als hun zoon, vader of moeder uit de kast komt. NIMBY-gedrag", verwijzend naar het 'not in my backyard-effect', waarbij mensen iets algemeen zeggen te accepteren zolang het niet in hun eigen omgeving gebeurt.

Dat beeld wordt bevestigd wanneer hetero's twee stellingen worden voorgelegd over het geven van een kus op straat. Slechts 10 procent van de niet-LHBTIQ+'ers in het onderzoek noemt het aanstootgevend als een man en een vrouw dat doen. Dat cijfer wordt stukken hoger als het gaat om twee mensen van hetzelfde geslacht. Een kwart (23 procent) vindt twee kussende mannen aanstootgevend; 18 procent vindt dat het geval bij twee vrouwen.

Andere culturen en rechtse politiek

Daarnaast zeggen LHBTIQ+'ers in het onderzoek negatieve reacties op straat te krijgen van jongeren, vooral met een Arabische afkomst. Vaak ging het om naroeven van discriminerende opmerkingen maar ondervraagden melden ook situaties waarin zij werden bespuugd, geslagen of geschopt.

Een deelnemer: "Door de komst van andere culturen is er binnen mijn gemeenschap steeds meer angst gekomen om voor je gaardheid uit te komen." De opkomst van rechts-conservatieve partijen wordt ook genoemd als bedreiging van de acceptatie van LHBTIQ+'ers. Deze partijen komen, volgens een aantal ondervraagden, te weinig op voor hun rechten of vinden die rechten niet vanzelfsprekend.

Coronatijd

Dat de Pride-week door corona voor het tweede jaar sober moet worden gevierd, zien ondervraagden dan ook als aderlating. Slechts 37 procent vindt dat er het afgelopen jaar voldoende aandacht was voor LHBTIQ+-acceptatie. Dat terwijl maar liefst 77 procent het belangrijk vindt dat er evenementen als de Pride worden georganiseerd. Ondervraagden vrezen dat er door de versobering van de Pride niet de juiste mensen worden bereikt: "De Pride is weer vooral online en bereikt voornamelijk mensen die al positief tegenover de LHBTIQ+-gemeenschap staan", vreest een deelnemer.

LHBTI-acceptatie

'Het gaat niet slecht met de acceptatie van LHBTIQ+'s, maar Nederland is gidsland af'

Hoe vind je dat het over het algemeen gesteld is met de acceptatie van lesbische, homoseksuele, biseksuele, transgender en intersekse personen (LHBTIQ+'s) in Nederland?

	Hele panel	LHBTIQ+ deelnemers
Goed	64%	58%
Niet goed	30%	39%
Weet niet / geen mening	6%	3%

Stelling: 'Nederland is op het punt van LHBTI+ acceptatie een voortrekker in de wereld.'

	Hele panel	LHBTIQ+ deelnemers
Eens	43%	32%
Oneens	28%	47%
Weet niet / geen mening	29%	21%

Hoe belangrijk vind je het over het algemeen dat er Pride-evenementen in Nederland worden gehouden?

	Hele panel	LHBTIQ+ deelnemers
Belangrijk	51%	77%
Niet belangrijk	45%	32%
Weet niet / geen mening	4%	1%

Naast Pride Amsterdam, konden meer Pride-evenementen het afgelopen jaar niet of enkel in aangepaste vorm plaatsvinden, vanwege de coronamaatregelen.

Heb je het gevoel dat er het afgelopen jaar voldoende of onvoldoende aandacht is geweest voor de acceptatie van LHBTIQ+'ers in Nederland?

	Hele panel	LHBTIQ+ deelnemers
Voldoende	55%	37%
Onvoldoende	22%	42%
Weet niet / geen mening	23%	21%

In het openbaar

6 op de 10 LHBTI+'ers: probleem om in
geaardheid te laten zien in Nederland

'In Nederland is het een probleem om in het openbaar je geaardheid te laten zien.'

	Hele panel	LHBTIQ+ deelnemers
Eens	42%	61%
Oneens	46%	31%
Weet niet / geen mening	12%	8%

'Ik voel me in Nederland vrij om hand in hand over straat te lopen met mijn partner.'

	Niet LHBTIQ+	LHBTIQ+ deelnemers
Eens	74%	42%
Oneens	13%	50%
Weet niet / geen mening	13%	8%

'Ik voel me in Nederland vrij om mijn partner op straat een kus op de mond te geven.'

	Niet LHBTIQ+	LHBTIQ+ deelnemers
Eens	67%	38%
Oneens	19%	54%
Weet niet / geen mening	14%	8%

'Een man en een vrouw die elkaar in het openbaar een kus op de mond geven vind ik aanstootgevend.'

	Niet LHBTIQ+	LHBTIQ+ deelnemers
Eens	10%	8%
Oneens	87%	90%
Weet niet / geen mening	3%	2%

'Twee mannen die elkaar in het openbaar een kus op de mond geven vind ik aanstootgevend.'

	Niet LHBTIQ+	LHBTIQ+ deelnemers
Eens	23%	11%
Oneens	71%	86%
Weet niet / geen mening	6%	3%

'Twee vrouwen die elkaar in het openbaar een kus op de mond geven vind ik aanstootgevend.'

	Niet LHBTIQ+	LHBTIQ+ deelnemers
Eens	18%	8%
Oneens	77%	90%
Weet niet / geen mening	5%	2%

Gedrag

6 op 10 LHBTIQ+'ers pasten gedrag aan tegen negatieve reacties; 4 op de 10 maakte negatief gedrag mee

De volgende vragen zijn gesteld aan deelnemers die behoren tot de LHBTIQ+ gemeenschap.

Zijn er situaties waarin je het afgelopen jaar je gedrag hebt aangepast om negatieve reacties over je seksuele oriëntatie, genderidentiteit of geslachtskenmerken te voorkomen?

Je kunt meerdere antwoorden aankruisen

Ja, in het openbaar	42%
Ja, op het werk	22%
Ja, op school	8%
Ja, op de sportclub/-vereniging	6%
Ja, in privésituaties	27%
Ja, tijdens het uitgaan	14%
Ja, ergens anders	4%
Nee	38%

Heb je in het afgelopen jaar wel eens negatief gedrag meegemaakt alleen vanwege je seksuele oriëntatie, genderidentiteit of geslachtskenmerken?

Ja, ik heb negatief gedrag meegemaakt	42%
Nee, ik heb geen negatief gedrag meegemaakt	50%
Weet niet / wil ik niet zeggen	8%

De volgende vraag is gesteld aan deelnemers die homo, lesbisch of biseksueel zijn.

Stelling: 'Ik verzwijg wel eens bewust dat ik homo / lesbisch / biseksueel ben.'

Eens	54%
Oneens	44%
Weet niet / geen mening	2%

Genderneutraal taalgebruik

Genderneutraal taalgebruik is taalgebruik waarin geen onderscheid tussen de genders of geslachten gemaakt wordt. Een voorbeeld is dat de NS 'beste reizigers' omroept, in plaats van 'dames en heren'. Maar ook dat je het neutrale woord 'verpleegkundige' gebruikt voor beide geslachten, in plaats van 'verpleegster' of 'verpleger'. Of dat je iemand vraagt of diegene een 'partner' heeft, in plaats van een 'vriend(in)'. Volgens voorstanders zou door genderneutraal taalgebruik iedereen zich in taal moeten kunnen herkennen, draagt het bij aan de vermindering van genderstereotypering en zorgt het voor meer gendergelijkheid.

Vind je het een goede of slechte zaak als een bedrijf of organisatie genderneutraal taalgebruik hanteert?

	Hele panel	LHBTIQ+ deelnemers
Goede zaak	38%	62%
Slechte zaak	39%	20%
Weet niet / geen mening	23%	18%

In hoeverre ben je in je dagelijks leven zelf bewust bezig met het gebruik van genderneutrale taal?

	Hele panel	LHBTIQ+ deelnemers
Heel erg	3%	11%
Redelijk	15%	24%
Niet zo	27%	33%
Helemaal niet	52%	30%
Weet niet / geen mening	3%	2%

Open antwoord: Hoe denk je over genderneutraal taalgebruik?

Deelnemers aan het onderzoek zijn verdeeld als het gaat om genderneutraal taalgebruik. De grootste groep LHBTIQ+'ers vindt dit wel een goede zaak. De meeste

deelnemers zijn niet bewust bezig met het gebruik van genderneutrale taal in hun dagelijks leven.

Deelnemers die genderneutraal taalgebruik een goede zaak vinden, schrijven dat ze het belangrijk vinden dat iedereen zich herkent in onze taal. Ook zeggen sommigen dat het voor meer gelijkheid kan zorgen tussen mensen, omdat bepaalde rolpatronen of stereotypering worden vermeden.

Deelnemers die geen voorstander zijn van genderneutraal taalgebruik, noemen daar verschillende redenen voor. Bij sommigen stuit het op weerstand, ze schrijven bijvoorbeeld dat ze het 'doorgeslagen' vinden. Daarnaast zijn er mensen die het niet nodig vinden om de taal aan te passen voor een kleine minderheid in de samenleving. Ook zijn er die vinden dat het in onze taal niet altijd mogelijk is om genderneutrale woorden te gebruiken of dat genderneutrale voornaamwoorden verwarrend zijn.

Hieronder een willekeurige selectie van de open antwoorden:

"Belangrijk dat iedereen zich welkom, aangesproken en gelijkwaardig voelt."

"Goed omdat het inclusie vergroot. Als mensen zich er prettiger door voelen, waarom zou je het niet doen?"

"Ik vind het zelf onnodig dat we woorden hebben als 'directeur' en 'directrice'. Daarmee maak je op taalkundig niveau al onderscheid tussen mannen en vrouwen, terwijl dat niet zou moeten bestaan."

"Ik vind het overdreven. Het lijkt wel alsof je er niet meer voor uit mag komen dat je man of vrouw bent."

"Ik vind niet dat we voor een kleine groep mensen ons hele taalgebruik moeten aanpassen."

"De Nederlandse taal is taalkundig niet ingericht op genderneutraal aanspreken."

Vind je wel of niet dat er op scholen in Nederland aandacht moet worden besteed aan genderneutraal taalgebruik?

	Hele panel	LHBTIQ+ deelnemers
Ik vind van wel	38%	63%
Ik vind van niet	46%	22%
Weet niet / geen mening	16%	15%

Voor mensen die zich niet als man of vrouw identificeren is er in de Nederlandse taal een genderneutraal persoonlijk voornaamwoord. 'Hij / hem / zijn' en 'zij / haar / haar' maken plaats voor 'die / hen / hun'. Een aantal Nederlandse media hebben aangegeven dat ze genderneutrale voornaamwoorden gebruiken als ze over mensen berichten die zich niet als man of vrouw identificeren.

In hoeverre vind je het wel of niet moeilijk om 'die / hen / hun' te gebruiken, als iemand dat vraagt?

	Hele panel	LHBTIQ+ deelnemers
Heel moeilijk	18%	9%
Redelijk moeilijk	24%	21%
Niet zo moeilijk	26%	37%
Helemaal niet moeilijk	16%	21%
Weet niet / geen mening	16%	12%

EenVandaag Opiniepanel

Over dit onderzoek

Aan dit onderzoek, gehouden van 14 tot en met 27 juli 2021, deden 25.022 leden van het Opiniepanel mee, van wie 3.817 LHBTIQ+⁹ers. De resultaten zijn na weging representatief voor zes variabelen, namelijk leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, burgerlijke staat, stemgedrag en spreiding over het land.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met onderzoeker Lotte Kamphuis: lotte.kamphuis@eenvandaag.nl of Jeroen Kester: jeroen.kester@eenvandaag.nl.

Over het EenVandaag Opiniepanel

Het EenVandaag Opiniepanel bestaat uit ruim 55.000 mensen. Zij beantwoorden vragenlijsten op basis van een online onderzoek. De uitslag van de peilingen onder het EenVandaag Opiniepanel zijn na weging representatief voor zes variabelen, namelijk leeftijd, geslacht, opleiding, burgerlijke staat, spreiding over het land en politieke voorkeur gemeten naar de Tweede Kamerverkiezingen van 2017. Panelleden krijgen ongeveer één keer per week een uitnodiging om aan een peiling mee te doen. Op de meeste onderzoeken respondeert 60 tot 70 procent van de panelleden.

De resultaten van het EenVandaag Opiniepanel worden gepresenteerd door Gijs Rademaker en Joyce Boverhuis in EenVandaag (ma-za 18:15 uur, NPO1)

